

КИЇВ У МЕРЕЖІ СВІТОВИХ МІСТ

В науковій літературі доволі широко представлена тема класифікації і типології міст. Критерії і засади цих типологій дуже різні, але важливість деяких з них визнається всіма авторами. До таких критеріїв слід віднести, насамперед, людність міста та його статус. Відзначимо, що від людності міста і його статусу (особливо столичного) залежать темпи і перспективи соціально-економічного розвитку, окремі демографічні тенденції, функціональна структура, умови життя і, навіть, електоральні уподобання [2].

Столичні функції володіють виключно високим ефектом мультиплікатора і відповідно стимулюють зростання міста, агломерації, регіону. Тому столиці часто – це дійсно найбільше місто країни, домінанта в національній системі розселення. Київ тут не є виключенням. Специфічним є столичне середовище, яке має свою «ауру», інтелектуальний потенціал, культурний і освітній рівень, архітектурні особливості тощо (властивість і засіб виправданого соціально-економічного процесу висунення окремих територій на лідируючу позицію у визначенні провідних цілей і можливостей розвитку суспільства) [1].

У процесі глобалізації світового господарства проявились нові риси міжнародного географічного поділу праці. Це тренди «розмивання» самодостатності господарства окремих країн і формування єдиного світового ринку; активізація міжнародних інвестиційних потоків і формування єдиного світового ринку капіталу, яким оперують із порівняно невеликої кількості найбільших фондових та електронних бірж; зростання ролі нових інформаційних технологій, які відіграють особливо велику роль у розвитку науки, культури, а також в управлінні та фінансово-банківській діяльності [5]. Відбулася істотна поляризація в розміщенні господарства світу:

економічна активність зосередилась в кількох десятках країн, які інтерпретуються науковцями як світовий „центр», та в ключових містах як „центру» так і „периферії», що набули функцій управління світогосподарськими процесами.

Світові міста є одним з найбільш впливових елементів світового господарства, адже саме вони відіграють роль як світових фінансових центрів, так і найбільш конкурентноспроможних «точок» в світогосподарському просторі. Світові міста є добрим ґрунтом для духовного засіву, поза як таке місто зосереджує на невеликому просторі досить широкий світ. Його мури обіймають собою представників усіх класів і чисельних націй, людей, що говорять багатьма мовами; а з його брам биті шляхи ведуть на всі сторони світу [4].

Загалом, слід зазначити, що концептуальні засади світових міст базуються, перш за все, на підходах геоелекономіки. Світова економіка завжди має в якості свого ядра крупне місто, яке є центром її притягання, джерелом її активності. З позиції географічної науки слід відмітити все більше і більше акцентування уваги на просторовому вимірі характеристик глобальних міст і на такому важливому системному компоненті, як взаємозв'язок між окремими елементами світової мережі міст [3].

Київ як столиця повинна гідно представляти Україну на міжнародному рівні, формувати і просувати її позитивний імідж, сприяти іншим містам України в їх виході на європейський і світовий простір. З того, що відбувається в столиці, судять про країну. При чому тут відіграють роль всі аспекти столичності – політичний, юридичний, економічний, соціальний, географічний тощо. Це, насамперед, цілий ряд еталонних і піонерних функцій, властивих саме столицям, концентрація ресурсів і населення і дифузія інновацій, і якість соціального середовища, відмінного навіть від середовища інших великих міст (велика кількість іммігрантів і приїжджих, діловий стиль життя, широкий спектр послуг і місць здобуття освіти,

працевлаштування, дозвілля тощо).

Київ має стати рівним серед рівних — увійти до глобальної мережі метрополій світу, стати містом, здатним впливати на світові процеси. Необхідно, якомога швидше приймати заходи, по розширенню виконання світових функцій, адже не кожне місто хоче втрачати свою частину виконуючих функцій. Для цього необхідно робити ставку на невиробничу сферу, міській владі не потрібно сперечатися із неминучим наступом «диктатури споживача», а спроби зберегти в місті промислові підприємства приносять куди більше шкоди, оскільки знижується його привабливість для багатих городян. В свою чергу, Київ служить, так званим магнітом для талантів з України, місту тільки залишається втримати в себе активних творчих людей або ж так званого «креативного класу». Адже саме це поєднання: капітал і розум, є найбільш необхідними для світового міста. Шанси потрапити в елітний клуб зовсім не втрачені.

Таким чином, для столиці важливим є розуміння поняття сутності світового міста, як такого. Необхідно побачити перспективи Києва в плані неформального вступу до «елітного клубу». Адже постановка питання звучить дуже чітко, або ти в «клубі», або ти перетворюєшся на простий мегаполіс, який знаходиться поза мережею. Отже, питання саме по собі вже є актуальним, адже тут піднімається питання майбутнього української столиці і нас самих.

Однією з найкращих, найвідоміших класичних концепцій світових міст є концепція, яка висунута Дж. Фрідманом. Він виділяє 7 критеріїв, яким має відповідати світове місто: порівняно велику кількість населення, сфера послуг, провідний центр обробної промисловості, важливим транспортним і комунікаційним вузлом, концентрації штаб-квартир великих ТНК, концентрації міжнародних економічних і геополітичних організацій, фінансовий центр. На нашу думку, неодмінно слід додати новий критерій — бюджет міста.

Дивлячись на перераховані вище критерії, слід сказати, що на даний момент Київ не може знаходитися на рівних із світовими містами. Із восьми критеріїв Київ відповідає лише одному – за кількістю населення українська столиця є порівняно великим центром. Ще три компоненти знаходяться у підвішеному стані: сфера послуг, центр обробної промисловості та транспортний і комунікаційний вузол. Адже у цих трьох функціях ніби і є основа, але розвиток відбувається дуже неквапливими темпами, що у ХХІ столітті є не просто не припустимим, а шкідливим, як для міста так і для країни в цілому.

По деяких компонентах українська столиця випереджає інші великі міста України, в першу чергу це стосується концентрації штаб-квартир великих ТНК. У світі відбувається зворотній процес, великі транснаціональні корпорації стають відомими на весь і світ і їм більше не обов'язково витратити свої кошти на представництво у столицях чи великих містах. До того ж всього у країнах центру зв'язок із світом, тобто щільність інформації, знаходиться у всій країні. Що стосується концентрації міжнародних економічних і геополітичних організацій, а також того, що місто повинно відзначатися розвинутою сферою ділових послуг, то тут успіхів значно менше. Адже робота різноманітних міжнародних організацій та конференцій, плавно переходить від столиць та великих міст до менших міст (Страсбург, Гаага, Давос, Ньон), оскільки саме вони надають більш сприятливу обстановку для праці та релаксації водночас. Виконання цих двох критеріїв бажало б бути м'яко кажучи кращим, адже географічне розташування Києва є однією з його найбільших переваг. Хоча і в столичному географічному положенні закладено протиріччя між прагненням обслуговувати одночасно внутрішні і зовнішні зв'язки України.

І нарешті останні два критерії, за якими Київ, як столиця, дуже слабкий. Це – бюджет міста та можливість розглядати українську столицю як фінансовий центр. Незважаючи на велику концентрацію фінансово-

банківських установ і капіталу, Київ можна назвати головним фінансовим центром України, але ніяк не фінансовим центром світу.

Майбутнє перетворення Києва на світове місто припускає множення і диверсифікацію матеріальних і символічних ресурсів, які має в своєму розпорядженні столиця України сьогодні. Причому символічне позиціонування Києва як світового, глобального міста не менш важливе, ніж реальне, воно є закономірним наслідком зростання матеріальних інвестицій. Відповідно до сьогоднішніх тенденцій, в найближчі десятиліття в місті зміниться співвідношення сфер матеріального виробництва і сфери послуг на користь останньої. Це дозволить Києву стати місцем тяжіння капіталів, інтелекту і реалізації різних ділових і культурних проектів.

Сьогодні в глобальному плані зростає конкуренція не окремих країн, а саме світових міст, що давно вийшли за своїм культурним масштабом і економічними зв'язками за національні межі окремих держав. Щоб Київ вийшов на такий рівень, необхідна орієнтація на розвиток міста як певної цілісності з опорою на концепцію стратегічного планування, «креативного міста», символічного брендування» міських територій і т.д. Особливої важливості в даному контексті набуває здатність Києва до всестороннього розвитку людського потенціалу, який включає всю суму успіхів в таких сферах як якість і доступність для населення житла, освіти, охорони здоров'я, культури, дозвілля і спорту і якості життя в цілому. Для цього необхідно робити ставку на фінансово-банківську, управлінську і транспортно-логістичну діяльність, туризм. Одночасно ставку слід робити і на місцеві умови, традиції і історичне коріння Києва, що не менш важливо для успіху міста в глобальному плані.

Список літератури:

1. Московский столичный регион: территориальная структура и природная среда (опыт географического исследования) /Под ред. Г.М.Лаппо, Г.А.Гольца, А.И.Трейвиша. – М., 1988. – 321 с.

2. Перцик Е.Н. География городов (Геоурбанистика). М.: Высшая школа, 1991. – 319 с.
3. Слука Н.А. / Градоцентрическая модель мирового хозяйства. – М.: Пресс- Соло, 2005. – 168 с.
4. Тойнбі, Арнольд. Дослідження історії. Том 2. / Пер. З англ.. В. Митрофанова, П. Тарашука. – К.: Основи, 1995. – 406 с.
5. Яценко Б. П. Світові міста // Географія та основи економіки в школі. Науково-методичний журнал. – 2003. – №1. – С. 41 – 42.

